

Azimut
*Comarcal
Senderisme*

6

Segrià

17 excursions a peu

Joan Ramon Segura

Cossetània Edicions

Col·lecció: Azimut Comarcal
Sèrie Senderisme - 6

SEGRIÀ

17 excursions a peu

JOAN RAMON SEGURA

Cossetània
EDICIONS

Aquest llibre ha estat editat amb la col·laboració
de l'Institut d'Estudis Ilerdencs

Amb el suport del Centre Excursionista de Lleida

Primera edició: gener del 2012

Edita: Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 - 43800 VALLS
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© del text i de les fotografies: Joan Ramon Segura
© de l'edició: Cossetània Edicions

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Anfigraf

ISBN: 978-84-15403-65-4

Dipòsit legal: L-25-2012

Índex

.....

INTRODUCCIÓ.....	5
Localització	7
Esbós geològic i hidrològic	7
Esbós climatològic.....	8
Esbós de vegetació	9
Esbós històric	11
 ELS ITINERARIS	 13
1. La Resclosa i l'ermita de Santa Anna	14
2. El Clot de la Unilla i el Sagrat Cor d'Alguaire	20
3. Els voltants de la vila d'Almacelles.....	26
4. L'aiguabarreig de la Noguera Ribagorçana i el Segre	32
5. L'ermita de Grenyana i el tossal de la Nora	38
6. El tossal de Moradilla i els Alamús	44
7. La Timoneda d'Alfés i el tossal del Pedrós.....	50
8. Els Aiguamolls de Ruffa i l'ermita de Butsènit	58
9. Per l'entorn dels Secans del Mas de Melons	64
10. La Peixera d'Aspa i les pintures rupestres del Cogul.....	70
11. Pel voltant d'Utxesa.....	76
12. La serra de Montllober	82
13. L'aiguabarreig Segre-Cinca i l'ermita de Sant Jaume	90
14. Per les cabanes de volta.....	96
15. El solitari Arc d'Adar.....	102
16. Els tossals de Montmeneu	108
17. Per les mines d'Almatret.....	114

Introducció

.....

El Segrià acull, sorprenentment, una quantitat insospitada d'espais naturals protegits. Espais que, tristament, són poc coneguts per bona part de la població. No puc deixar de començar aquest treball sense esmentar els més significatius, com la reserva d'Utxesa, l'aiguabarreig del Segre i la Noguera Ribagorçana, la Timoneda d'Alfés, el mas de Melons, els Erms d'Aitona, Montllober, l'aiguabarreig del Segre i el Cinca, els tossals de Montmeneu, els tossals d'Almatret, les basses de Sucs i Alcarràs, les planes de la Unilla, els secans del Segrià, el meandre del mas del Segre, la Mitjana de Lleida, els Patamolls de Montoliu, i tant d'altres.

En aquest recull d'itineraris hem intentat dissenyar recorreguts circulars que ens permetin descobrir aquests paratges de protecció mediam-biental. El nostre principal objectiu ha estat difondre'ls entre els amants de la natura, amb el desig que els apreciïn. Després d'haver-los trescat, de ben segur que els caminants esdevindran fervorosos defensors del patrimoni natural. Un patrimoni que pateix constants atacs i menyspreu per part d'alguns sectors de la ciutadania.

Les rutes no han estat descrites per un científic ecologista, sinó per un modest excursionista que, alhora que camina, observa el territori. Des del principi vaig tenir la gran sort de comptar amb la col·laboració d'en Xavier Massot. Em va orientar en la línia a seguir, després em lliurà la documentació bàsica i, finalment, n'ha realitzat una acurada supervisió. Sense el seu suport, l'elaboració d'aquesta guia hauria estat impossible.

Panoràmica

SEGRiÀ. 17 excursions a peu

LOCALITZACIÓ

El Segrià és una comarca situada a l'extrem ponentí de Catalunya i de la Depressió Central. Té una extensió de 1.393 km², i és una de les comarques més grans però alhora una de les menys concorregudes. Els seus tresors resten ocults als conductors impacients de les carreteres que la recorren. Al nord limita amb la Noguera, al nord-est amb el Pla d'Urgell, al sud-est amb les Garrigues, al sud amb la Ribera d'Ebre i a l'oest amb les terres aragoneses del Baix Cinca i de la Llitera. Constitueix el nucli històric de les anomenades Terres de Ponent.

Al parlar del Segrià haurem de fer referència constant a l'aigua, que ha esdevingut l'element essencial per comprendre les seves peculiaritats.

ESBÓS GEOLÒGIC I HIDROLÒGIC

La plana central catalana fou coberta per un mar interior. Al nord es localitzà el jove massís pirinenc, mentre que al sud i al sud-est s'allargà el massís costaner català. En el decurs de l'era terciària, en aquest immens llac es van anar dipositar sediments fluvials que provenien de l'erosió dels Pirineus. Finalment, arribaren a sedimentar el fons marí i es formà una extensa plana amb estrats gruixuts d'argiles toves que s'intercalaren amb d'altres de més estrets i durs de gresos.

Més tard, els rius remodelaren activament el paisatge. Erosionaren la plana tot formant les terrasses fluvials quaternàries. Així, a mesura que ens allunyem de la llera del riu, trobem plataformes més elevades. Aquesta configuració ha dut a unes terres fèrtils que l'home, de bell antuvi, ha sabut conrear. En algun indret es mantenen petits turons, vestigis d'antigues capes de sedimentació que han estat erosionades i resten com a tes-

SEGRÀ. 17 excursions a peu

timonis dels nivells originals. Al sector meridional i sud-est la proximitat de l'aixecament prelitoral influí en la formació de barrancs més profunds i cotes més elevades. Són les contrades de l'anomenat Segrià garriguenc.

El Segre constitueix la columna vertebral de la nostra comarca. La travessa diagonalment de nord-est a sud-oest. Les aigües són tranquil·les, després de l'embranchida inicial en davallar del Pirineu. Forma algun tímid meandre i aigumolls. La divisió comarcal també depèn del curs de l'aigua; al nord és dibuixada, en part, per la Noguera Ribagorçana. Al nord-oest, el Cinca, a grans trets, és compartit en la part baixa per Aragó i Catalunya. El Segrià manté bona part de la Clamor Amarga i la Clamor de Valmanya. Fraga està situat dins de la demarcació aragonesa, però a partir de Massalcoreig l'esquerra del Cinca esdevé frontera amb Catalunya. Defugirem de qualsevol comentari sobre els criteris que imposaren les administracions polítiques en l'àmbit geogràfic i humà. Al sud és l'Ebre el protagonista de la divisió comarcal i provincial, encara que en cap moment no és lineal ni evident. A llevant trobem petits rierols com el Corb, la Femosa i el Set.

Però la hidrografia del Segrià no es pot comprendre sense aprofundir en la seva complexa xarxa de canalitzacions. Els romans, a l'ocupar la plana lleidatana, se sorprengueren per l'aprofitament de l'aigua que feien les primitives tribus locals. Els àrabs perfeccionaren els sistemes i milloraren sèquies com la de Pinyana, que recorre el marge dret del Segre. Les sèquies de Fontanet, de Remolins, de Torres, de la Seira, del Regal de Besolí, d'Escarp... formen un reguitzell de conduccions d'aigua que permeten convertir els camps, amb l'esforç de generacions i generacions de camperols, en jolius jardins.

Però aquestes petites obres d'enginyeria foren superades l'any 1862, quan s'inaugurà el canal d'Urgell, amb 144 km de recorregut, que suposà una profunda modificació del territori de les Terres de Ponent. L'any 1902 tocà el torn al marge dret del Segre amb el canal de Catalunya i Aragó. L'any 1932 ho féu el canal Auxiliar del canal d'Urgell, que el complementà. Però encara no ha acabat l'extensió del rec; properament entrarà en funcionament el Segarra-Garrigues, que regarà els pobles del sud-est de la comarca. El canvi paisatgístic d'aquests darrers 150 anys ha estat total: els canals, les sèquies, els recs han modificat les nostres terres.

ESBÓS CLIMATOLÒGIC

El territori d'estudi acull un clima mediterrani amb una marcada tendència continental, que en alguns indrets arriba a ésser subdesèrtic. Així el Segrià acull alguns dels paratges més secs de tot Europa. L'aigua, o la seva escassetat, pren un protagonisme essencial a les nostres terres.

Les precipitacions anyals s'alternen entre els 300 i 400 mm. La primavera i la tardor esdevenen les estacions més plujoses. A l'estiu ens podem trobar tempestes d'evolució diürna. Però, segurament, la característica més destacada de la climatologia de la plana lleidatana és la boira. Durant els mesos hivern, en què s'instal·la a Catalunya l'anticicló, les fondalades de la Depressió Central queden cobertes de boires que poden acompanyar-nos fàcilment durant setmanes.

Les temperatures, per la tendència continental, són extremes. Els estius són molts calorosos i secs —les màximes poden superar puntualment els 40 graus— i els hiverns són molt freds, o bé per la presència de la boira, amb dies amb mínimes i màximes amb poques oscil·lacions tèrmiques i propers a zero graus, o bé per les nits amb el cel ras, en què els termòmetres poden arribar, excepcionalment, fins als 10 graus sota zero. La transició entre els períodes calorosos d'estiu i els períodes freds d'hivern solen ésser ben curts i, popularment, es diu que fàcilment passem de l'hivern a l'estiu, i a l'inrevés, sense fruit de la primavera ni la tardor.

ESBÓS DE VEGETACIÓ

El canvi de paisatge que s'ha esdevingut en els darrers 150 anys, ens ha comportat dues grans classificacions: la vegetació primitiva i la vegetació actual. La primera correspondria al mantell vegetal que hi hauria sense la intervenció humana, contraposada a la realitat vegetal dels nostres dies. La flora primitiva del Segrià està recollida en dos dominis: el del carrascar (*Quercetum rotundifoliae*) i, en les àrees més eixutes, la màquia de garric i arçot (*Rhamno-quercetum cocciferae*). Són comunitats on hi ha pocs arbres, a excepció del pi blanc que, en el vessant més meridional, arriba a formar boscos. Té una atapeïda bosquina, sobretot el carrascar, on s'imposa el coscoll, el romer, el llentiscle i el bruc, que disposen de fulles de dimensions petites que eviten l'evaporació en els mesos calurosos.

La comunitat de la màquia de garric i arçot és pròpia de terrenys amb menys aigua i que pateixen unes condicions semiàrides, on arrelen plantes com el garric, l'arçot, el càdec, el timor, la maleïda o l'espert, preparades per resistir períodes superiors a tres mesos sense aportacions líquides.

A la vora dels rius trobem la vegetació del bosc de ribera que s'estén pels marges dels rius. Són comunitats adaptades a les fortes oscil·lacions del nivell de l'aigua a causa de les riades esporàdiques i dels estiatges de l'estiu. Constitueix una vegetació esponerosa formada per verns, àlbers, salzes i xops, que en els principals cursos fluvials formen importants masses forestals barrejades amb bardisses. Sol haver-hi basses amb vegetació submergida, canyissars i jonqueres.

Aquestes són les principals comunitats, a grans trets, que trobarem a la comarca de Lleida. Però són poblacions residuals. No arriben a ocupar ni el 20% del territori. La vegetació actual ha estat fortament influenciada per l'acció de l'home, que ha sabut dur l'aigua al seu marge. Els pagesos han tallat, han cremat i han eliminat grans extensions de boscos autòctons i altres ecosistemes naturals per obtenir terres per treballar.

El profit del pagès sobre el territori ha estat intens, exhaustiu. Els camps de fruiters han poblat les nostres terres i han donat un senyal identificatiu de la Terra Ferma: la fruita de qualitat. Les més freqüents, tradicionalment, han estat la pera, la poma ("mansana") i el préssec ("présic"), encara que actualment les necessitats de mercat han fet necessari que els camperols haguessin de cercar noves varietats.

A la vora dels pobles trobarem, freqüentment, horts. Són petites parcel·les, treballades amb molt d'afecte i generalment per al consum

SEGRIÀ. 17 excursions a peu

ELS ITINERARIS				
	Nom	Dificultat	Espais naturals visitats	Temps
1	Santa Anna	Baixa	Serra Llarga (Secans de la Noguera)	3 h 40'
2	Clot de la Unilla	Baixa	Clot de la Unilla	4 h 54'
3	Almacelles	Baixa	Embassaments	4 h'
4	Ribagorça	Alta	Aiguabarreig de la Noguera Ribagorçana amb el Segre	3 h 14'
5	Grenyana	Mitjana-baixa	Mitjana de Lleida - meandre del mas del Segre	5 h 2'
6	Moradilla	Baixa	Secans del Segrià	2 h 53'
7	Alfès	Mitjana-baixa	Timoneda d'Alfès - Secans del Segrià	4 h 40'
8	Rufea	Baixa	Aiguamolls de Rufea	3 h 50'
9	Mas de Melons	Baixa	Secans de Mas de Melons	4 h 12'
10	Peixera d'Aspa	Mitjana-baixa	Secans de Mas de Melons	3 h
11	Utxesa	Baixa	Embassament d'Utxesa - Secans de Carrassumada	3 h 50'
12	Montllober	Baixa	Serrat de Montllober	3 h 43'
13	Cinca	Mitjana-baixa	Aiguabarreig del Cinca amb el Segre	2 h 47'
14	Cabanes Aitona	Baixa	Erms d'Aitona	3 h 13'
15	Adar	Baixa	Erms d'Aitona	4 h 23'
16	Montmeneu	Mitja	Tossals de Montmeneu	2 h 52'
17	Mines d'Almatret	Baixa	Tossals d'Almatret	3 h

familiar. No ocupen moltes hectàrees de la comarca, però constitueixen petits vergers. Els hortolans adapten el cicle de les estacions a les diferents plantes per millorar-ne la productivitat. Es tracta d'un profund saber que ha passat de generació en generació, però que no combina amb el ritme vertiginós dels nous temps. Darrerament, veiem molts padrins als horts, però no gaire jovent; podria ser que tota aquesta tradició s'acabés perdent. En algunes finques es prefereix darrerament plantar alfals, gira-sols i d'altres conreus que donen menys feina, i menys riscos.

A les terres on no arriba el reg, és a dir de secà, la producció esdevé diferenciada: el cereal, l'ametller, l'olivera i, més recentment, s'ha introduït la vinya, en extensions com Raimat. El paisatge de les terres allunyades de l'aigua —sempre l'aigua al Segrià— té una tonalitat entre ocre i verd fosc, que contrasta amb les varietats del verd que floreixen pel regadiu.

ESBÓS HISTÒRIC

Les terrasses fluvials del Segrià foren habitades des de temps remots, com ho demostren els nombrosos jaciments arqueològics que s'escampen per arreu. En Joan Ramon González, reconegut arqueòleg de les terres de Lleida, ens assessorava pacientment sobre aquest aspecte. La llista esdevindria interminable, però destaquem les pintures rupestres de la Balma de la Peixera d'Alfés, les del barranc de Sant Jaume i de Canar, a la Granja d'Escarp; les famoses pintures de l'aixopluc del Cogul estan a tocar del límit comarcal. Del paleolític, esmentarem la Peixera d'Alfés. Del neolític, els diversos jaciments de la vall de la Femosa, entre Artesa i Lleida; la vall Major de Sarroca; els voltants de Maials, i la roca de la Galera, a Llardecans. De l'edat del bronze, Geno, d'Aitona; lo Vilot, d'Almacelles;

SEGRITÀ. 17 excursions a peu

el Pedrós, d'Albatàrrec; Vimfaró, d'Alfés; Carretalà, d'Aitona; Solibernat, de Torres de Segre, i el tossal de la Nora, entre Alcoletge i Vilanova de la Barca. De l'edat del ferro, el tossal de Moradilla, a Lleida; Montfui, a Aitona; castell dels Moros, a Almatret, i, a la Granja d'Escarp, el Calvari, el mas del Coc, el mas de la Cabra, el Pedrós i Ambiuere.

Durant el segle VI aC entràrem per la porta gran de la història amb el poble ibèric dels ilergetes, que dominà un extens territori, que anà a l'oest fins a les serres de Guara i d'Alcubierre, on limitaren amb els celts; al sud, amb els ilercavons de Tortosa; a l'est, amb els lacetans de la Segarra i els cossetans de Tarragona; al nord, amb els pallaresos, amb qui ens separà el Montsec. A les nostres terres resten vestigis importants com les Roques de Sant Formatge, a Seròs; el tossal de Carrassumada, a Torres de Segre; el Calvari, de la Granja d'Escarp; els Vilans d'Aitona; la Femosa i el Puig Pelegrí, de Lleida; i, a Soses, Gebut, la valleta del Valero i l'era del Tigo.

Els llegendaris Indíbil i Mandoni es van oposar a l'ocupació romana. Foren dos cabdills rebels que lluitaren heroicament contra l'invasor. Encara que aquests finalment colonitzaren la zona i establiren nombroses vil·les romanes (Tossal del Moro de Corbins, Torre Bella a la Bordeta) i la mateixa ciutat de Lleida amb el pont de Pedra, la muralla i les termes. Podríem dir que no hi ha tossal que no guardi part del nostre llegat.

Dels visigots destaquen la basílica i el poblat del Bovalar de Seròs.

Els àrabs també van ocupar les nostres terres, i ens ensenyaren a millorar l'aprofitament de l'aigua i el conreu de la terra, malgrat que els romans ja van destacar la nostra habilitat en el treball agrícola. Els musulmans es van assentar en molts dels nostres pobles que mantenen encara les arrels en la seva toponímia, com en els casos d'Alfés, Alcanó, Almaceles, Alcarràs, Almenar, Alguaire, els Alamús, Alcoletge, Aitona, Albatàrrec o Almatret. El territori actual de la comarca fou el més islamitzat de Catalunya, i s'arribà a formar un petit regne de taifa. El Segrià fou un dels darrers reductes catalans de permanència dels sarraïns, fins a l'any 1149.

L'edat medieval fou una època plena de conflictes, durant la qual es van fortificar castells i torres de defensa a Lleida (Suda i Gardeny), Alcoletge, Sarroca, Aitona, Gimennells, Almenar, Albatàrrec...

De l'edat moderna destaca que, com que el Segrià és la porta d'entrada de Catalunya, tristament ha patit els primers embats de l'enemic. La ciutat de Lleida ha patit setges i destrucció. Als carrers no busqueu grans palaus ni grans esglésies; la majoria foren malmesos en els enfrontaments entre exèrcits de fora que semblaven recrear-se en la destrucció de les nostres cases. La Seu Vella n'és el paradigma: Felip V arrabassà l'element més preuat dels lleidatans, la seva catedral, de la qual se sentien tan orgullosos, per bastir un castell; van esmicolar els tresors per habilitar una caserna. Però la nostra Seu Nova tampoc va tenir gaire més sort. En el conflicte de la Guerra Civil de 1936 passaren per aquí les columnes antifeixistes cap al front d'Aragó i, encaparrats en el fulgor revolucionari, van cremar la catedral nova i els tresors, així com la resta d'esglésies locals. Però no fou l'exèrcit revolucionari qui assolà definitivament el país, sinó que patírem nou mesos de front que va destruir gairebé el 90% de la capital.

El coneixement de la història del Segrià ens fa esdevenir incansables lluitadors per la pau.

Itinerari • 1

La Resclosa i l'ermita de Santa Anna

D'Alfarràs a la Noguera Ribagorçana, fins a la Resclosa i ermita de Santa Anna, i tornada pel canal de Pinyana als pobles d'Andani i a Alfarràs

Descripció

La sortida que us proposem ens permet, tot sortint del Segrià, arribar-nos fins a la comarca de la Llitera dins de l'anomenada Franja de Ponent, una terra molt propera en usos i costums des de sempre a "naltres", malgrat que sembli que alguns polítics s'hagin entestat a establir-hi diferències. La sortida ens permet descobrir una de les

raconades més sorprenents de tota la guia, amb la visita de la gorja de Santa Anna, on ens enfilem als primers contraforts muntanyencs al nord de la Depressió Central. La tornada la farem pel canal de Pinyana. Així mateix, podem observar la Serra Llarga, un espai inclòs dins de la xarxa Natura 2000-Secans de la Noguera.

Itinerari

Fitxa tècnica

Distància: 15,3 km.

Temps: 3 h 40'.

Desnivell: 100 m concentrats en la pujada a l'ermita de Santa Anna.

Dificultat:

Accés: A la localitat d'Alfarràs ens situem a la cruïlla de l'N-230 (Lleida-Vielha) i la C-26 (Alfarràs-Balaguer). Anem en direcció a Balaguer, a la dreta (est). Travessem la vila. Al cap de 700 m, a la sortida del poble, hi ha l'escola CEIP Pinyana; a mà esquerra, un cop superada, podem aparcar.

guera Ribagorçana, tot i que les preses actuals retenen les fortes avingudes fluvials. El pont vell no arriba a l'altra riba, perquè li falta un arc; sembla que aviat s'habilitarà el pas. Anem a la C-26 a Balaguer i passem pel pont nou. Accedim a la comarca de la Noguera.

0:04 h. Prenem a l'esquerra l'L-903 a Ivars de Noguera.

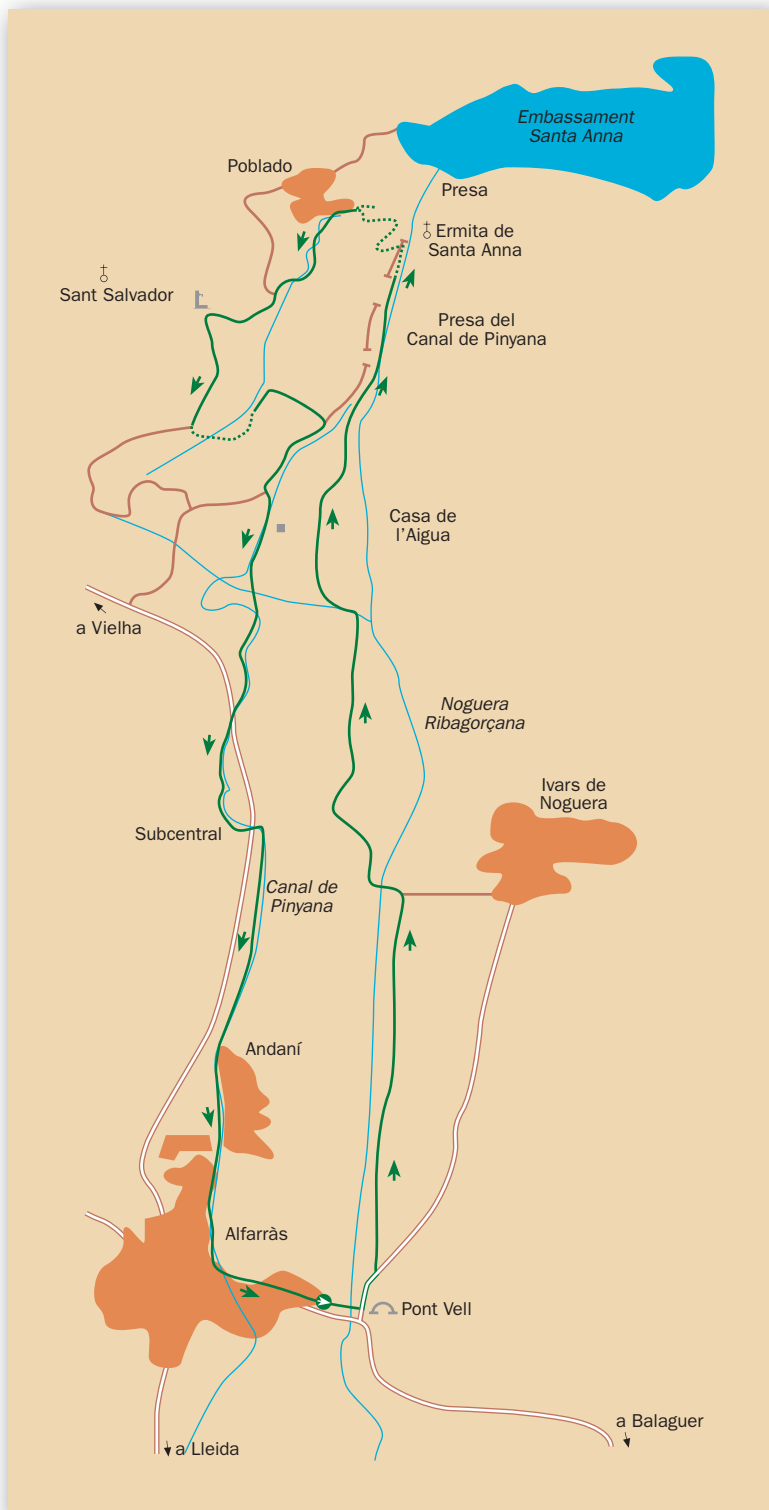
0:00 h. Davant tenim el pont vell (278 m). Té sis arcades de diferents èpoques, ja que ha patit els embats de les riudes periòdiques que castiguen la conca de la No-

0:07 h. Deixem l'asfalt per agafar un trencall a mà esquerra cap al riu. Trobem un rètol que ens informa que anem per l'itinerari de l'Espai d'Interès Natural de la Ser-

SEGRIÀ. 17 excursions a peu

SEGRÀ. 17 excursions a peu

ra Llarga. Al llarg del recorregut anirem trobant més indicadors i plànols. Marxem pel camí del Sot.

0:14 h. Bifurcació a l'esquerra que ens permetrà anar paral·lels a la Noguera, mentre gaudim d'un bell bosc de ribera on es van alternant els xops amb els canyissars que distingim a l'altra riba. El camí carreter està format per còdols que hi va dur el riu al llarg del temps. A la dreta tenim els darrers contraforts de la serra Llarga.

0:32 h. Ens incorporem a una pista, que és la mateixa que hem deixat en el punt anterior.

0:35 h. Encreuament de camins (285 m). Per la dreta baixa el que procedeix del proper poble d'Ivars, estintolat dalt d'un cingló i situat a només 500 metres de la nostra ruta. L'itinerari de l'Espai d'Interès Natural segueix recte. Nosaltres anem a l'esquerra per travessar la Ribagorça per una passarel·la que ens permet retornar al Segrià. Al marge dret del riu no hi ha pràcticament bosc de ribera. Caminem entre arbres fruiters.

0:40 h. Pont sobre un canal secundari de Pinyana que ve de la Subcentral per on passarem al tornar. Sortim de la demarcació de Lleida per entrar a la comarca

de la Llitera, dins de la denominada Franja de Ponent. Seguim al nord. Al fons atalaiem l'engorjat on hi ha bastida la resclosa de Santa Anna, vers la qual ens dirigim. Anem pel Sot de Pinyana.

0:54 h. Construcció de ciment que degué correspondre a una antiga gravera; actualment hi ha una àrea de pícnic. Seguim recte.

0:55 h. Creuem un nou subcanal. El seguim a l'esquerra, amunt.

0:57 h. Prenem un trencall a la dreta (nord). Al fons veiem el turó de Montpedró, amb l'ermita de Sant Salvador, i als seus peus la Casa de l'Aigua de Lleida, cap on ens dirigim. Anem avançant sempre entre fruiters.

1:05 h. Deixem a l'esquerra un ramal fins a la Casa de l'Aigua, envoltada de plataners; la visitarem a la tornada. Seguim recte amunt.

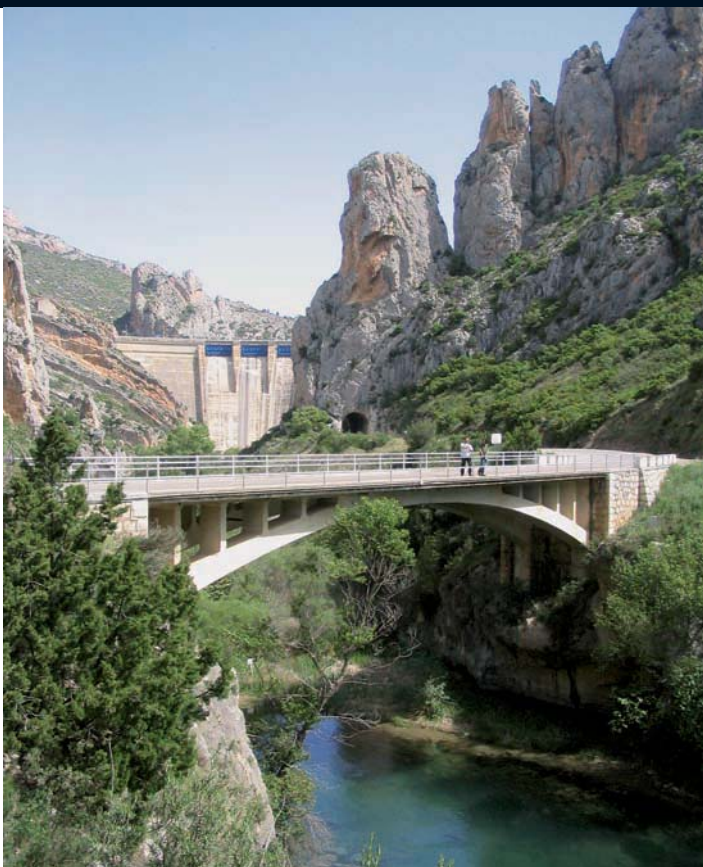
1:11 h. Sortim al canal de Pinyana, a tocar d'unes comportes que seguim a la dreta.

1:26 h. Passem per sobre d'un sobreeixidor del canal que surt de la mina (túnel). Ascendim per unes escales. Quan arribem al capdamunt, haurem de davallar uns metres per passar entre unes casetes. A la Noguera Ribagorça veiem la resclosa de la Peixera, que forma

La Franja d'Aragó

Es fa molt difícil comprendre la idiosincràsia del Segrià sense aprofundir en la Franja de Ponent. Les comarques de la Llitera i el Baix Cinca han estat estretament vinculades amb Lleida capital. Tradicionalment, els seus habitants han vingut sempre a comprar, a visitar el metge, i hi han enviat els fills a estudiar. Els antics bisbats, establerts fa més de mil anys, ja recollien aquesta realitat. Fa encara no dos-cents anys es van establir les demarcacions provincials amb tanta dissort que situaren aquestes contrades a Osca. Però els seus usos, la seva manera de parlar és més propera a nosaltres.

Santa Anna

una temptadora bassa on capbus-sar-nos quan arriba la calor.

1:30 h. Sortim a la carretera d'accés a la presa de Santa Anna. Anem a la dreta.

1:33 h. Davant d'un túnel prenem un camí a la dreta que baixa fins a la vora del riu, on trobem una platgeta i una roca abalmada que és travessada per diverses vies d'escalada, amb una graduació que arriba fins a 9a+. Poc després el camí està repicat a la roca i encimentat fins a arribar a una escala de cargol penjada, per on continua l'itinerari.

1:37 h. Sortim a la carretera i, poc abans d'un pont, la creuem. Panoràmica excepcional sobre la

presa de Santa Anna i els cingles que l'envolten. Seguim un camí encimentat amb escales. Passem arran d'una paret solcada de vies d'escalada.

1:43 h. Travessem un torrent ombrívol per una passarel·la. Ens enfilem barranc amunt.

1:48 h. Ens incorporem a un senderó que surt d'una pista propera. Un indicador ens informa de la direcció a prendre per pujar a l'ermita. Anem a la dreta.

1:51 h. Ermita de Santa Anna (373 m), d'estil romànic, restaurada acuradament i construïda en un emplaçament idíl·lic, sobre la gorja de la Noguera. Darrere hi ha un mirador excepcional sobre

SEGRIÀ. 17 excursions a peu

la fondalada de la presa. A la vora hi ha una placa on llegim: “Siendo Jefe del Estado Español Francisco Franco Bahamonde, fueron inauguradas por su alteza real el Príncipe de España la Presa de Santa Ana y el canal de enlace con el de Aragón y Cataluña el día 12 de noviembre de 1970.” A tocar de l'església hi ha les cases dels treballadors de l'obra, el Poblado. Retornem pel camí per on hem vingut fins a l'esmentat indicador, on agafem un camí carreter avall.

1:54 h. Anem pel caixer del canal d'enllaç amb el de Catalunya i Aragó que surt de la muntanya a través d'un túnel.

1:58 h. Nou túnel que engoleix el canal. Seguim una pista que tira amunt.

2:02 h. Carretera d'accés a la part superior de la presa, que prenem a l'esquerra. Albirem al fons els

pobles d'Alfarràs, Almenar i Alguaire.

2:07 h. Font de Santa Anna (396 m). Som al peu del Montpedró, amb l'ermita de Sant Salvador, que constitueix un itinerari molt interessant que pot complementar el present recorregut.

2:17 h. La carretera dibuixa un revolt a la dreta (oest). Prenem un camí que surt a l'esquerra en forta davallada, amb xaragalls oberts pel pas de motos i bicicletes.

2:21 h. Fem cap de nou al canal d'enllaç, que es torna a introduir a la muntanya. Agafem una pista.

2:24 h. Prenem un camí asfaltat que baixa molt pendent. De fet, fins aquí podríem haver arribat fent dreuera des del punt on ens hem incorporat a la carretera (2:02 h), sense un camí definit.

2:27 h. Sortim a la carretera i la seguim a la dreta (sud-oest).

La Casa de l'Aigua

Per Sant Salvador, el 6 d'agost, era tradició que el paer en cap de Lleida i alguns batlles de pobles regats pel canal de Pinyana es trobessin a la Casa de l'Aigua, també anomenada Casa de Lleida. A la capella se celebrava una missa i, seguidament, omplia un

La Casa de l'Aigua

got d'aigua, de la qual bevia un glop i la resta la tirava per damunt de l'espatlla. Aquest ritual indicava que la capital tenia dret d'ús i abús sobre l'aigua de Pinyana. Aquest dret ha generat moltes enveges entre els pobles de la rodalia. Encara avui dia l'aigua que es beu a Lleida —de molta qualitat— arriba per Pinyana.

